

İHRACATA DAYALI BÜYÜME HİPOTEZİNİN TEST EDİLMESİ: MALEZYA EKONOMİSİ ÖRNEĞİ

Harun BAL¹, Esmâ ERDOĞAN², Koray YILDIRIM³

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

DOI: 10.35379/cusosbil.1079158

Makale Geçmişi:

Geliş 25.02.2022

Düzeltilme 31.03.2022

Kabul 11.04.2022

Anahtar Kelimeler:

İhracata Dayalı Büyüme,

Malezya,

Ekonomik Büyüme,

Granger Nedensellik.

ÖZ

Yükselen Piyasa Ekonomileri içerisinde önemli bir konuma sahip olan ve 2010 yılı itibarıyla uygulamaya koyduğu Yeni Ekonomi Model (NEM) ile yaklaşık olarak kırk yıldır sürdürmekte olduğu İhracata Dayalı Büyüme modeli uygulamalarını güçlendirmeyi hedefleyen Malezya ekonomisi, bu çalışmanın araştırma konusunu oluşturmaktadır. NEM uygulamaları Malezya ekonomisinin yenilik üretme kapasitesini artırmaya ve desteklemeye yönelik ilave politikalarla zayıflama işaretleri gösteren ihracata dayalı büyüme sürecini yeniden hızlandırma ve bir üst uygulamaya dönüştürmeyi hedeflemektedir. Malezya ekonomisinde yaşanan gelişmeler, gerek kendisi gerekse benzeri modelleri uygulayan diğer ülkeler için de büyük önem taşımaktadır. Çalışmada 1960-2019 dönemleri ele alınarak, ihracata dayalı büyüme hipotezinin geçerli olup olmadığı sınanmıştır. Yapılan Eş bütünleşme testi sonucunda, değişkenler arasında uzun dönemli ilişki olduğu tespit edilirken, nedensellik analizinin sonuçları; Malezya'da ihracata dayalı büyüme hipotezinin geçerliliğini ortaya koymaktadır.

TESTING THE HYPOTHESIS OF EXPORT LED GROWTH: THE CASE OF MALAYSIAN ECONOMY

Article Info

Research Article

DOI: 10.35379/cusosbil.1079158

Article History:

Received 25.02.2022

Revised 31.03.2022

Accepted 11.04.2022

Keywords:

Export Led Growth,

Malaysia,

Economic Growth,

Granger Causality.

ABSTRACT

The research topic of this study focuses on the Export-Led Growth model, which has been ongoing for nearly forty years. For instance, the Malaysian economy has an important position in Emerging Market Economies and aims to strengthen the New Economy Model (NEM). New Economy Model (NEM) practices aim to accelerate and transform the export-led growth process, which displays signs of weakening, to a higher practice with additional policies aimed at increasing and supporting the innovation capacity of the Malaysian economy. The developments in the Malaysian economy are of great importance both for itself and for other countries that implement similar models. The study The aim of this study is to test the relationship between exports and economic growth econometrically in the Malaysia economy. To this end, Malaysia by considering the 1960-2019 period, the export-led growth hypothesis was tested that is not available. While the cointegration test shows that there is a long-term relationship between the variables, the results of the causality analysis; It reveals the validity of export led growth hypothesis in Malaysia.

Yazarlar çalışmanın etik kurallara bağlı olarak hazırlandığını taahhüt eder.

¹ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İİBF, harunbal@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0878-8253

² esma01erdogan@gmail.com, 0000-0002-7324-8512

³ korayyildirim80@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2524-1746

Alıntılanak için/ Cite as: Bal, H., Erdoğan, E., Yıldırım, K. (2022), İhracata Dayalı Büyüme Hipotezinin Test Edilmesi: Malezya Ekonomisi Örneği, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31 (1), 308-321.

GİRİŞ

Ekonomik büyüme sürecinde İhracata Dayalı Büyüme Hipotezinin (İDBH) etkinliği, ilgili literatürde analiz ve tartışmalara konu olmayı sürdürmektedir. Smith-Ricardo ikilisinin öncülüğünde başlayan ve Heskher-Ohlin-Samuelson yaklaşımlarıyla ilerleyen geleneksel dış ticaret teorilerinin uzmanlaşma temalı yaklaşımlarıyla şekillenen ihracata dayalı büyüme hipotezini savunan öncüler (başta, Kravis, 1970; Kruger, 1974; Balassa, 1978 ve Williamson, 1978 olmak üzere) ihracatın ekonomik büyümenin motoru olduğu görüşünü ortaya koymuşlardır. Dışa açılan ekonomilerde kaynakların etkin kullanımının ve verimlilik artışlarının sağlanması, içsel ve dışsal ekonomiler, teknolojik ilerleme ve beşeri sermayeye yaptığı katkılarıyla faktör donatımı ve mukayeseli üstünlükler çerçevesindeki sanayileşmeyi desteklemesi, söz konusu stratejinin en önemli avantajları olarak değerlendirilmektedir. İhracata dayalı büyüme hipotezini sanayileşme ve marjinal faktör verimlilikleri farklılıkları açısından değerlendiren Feder (1983), marjinal faktör verimliliğinin ihracatta yüksek olduğunu vurgulayarak, üretim faktörlerinin az verimli ihracat dışı sektörlerden verimliliğinin yüksek olduğu ihracat sektörlerine doğru yeniden tahsis edilmesiyle büyüme performansını artırdığını ifade etmektedir. Prebisch (1950) ve Bhagwati (1978) ise gelişmekte olan ülkeler açısından dolaylı bir anlatımla sanayileşmenin olmaması durumunda uzun dönemde dış ticaret hadlerinin ülke aleyhine döneceğini vurgulamıştır.

Sanayi sektörünün gelişim gösterdiği ekonomilerde istihdam ve işgücü verimliliği de hızlı bir şekilde artmaktadır. Krugman (1979, 1980) bu durumu ülkelerin karşılaştırmalı üstün olmadığı maliyet yapılarının aynı olduğu alanlarda bile ticarete devam ettiklerinde karlı çıkabileceklerini ortaya koyarak ihracatın büyümedeki itici gücüne dikkat çekmektedir. Diğer yandan Romer (1986) ve Lucas (1988) ise; teknolojik yayılma sonucu artan bilgi birikimi ve beşeri sermayenin diğer üretim faktörlerinde azalan getirinin aksine artan getiriyle verimliliği ve üretkenliği artırarak uzun dönemde büyümeyi sağladığına dikkat çekmektedirler. İhracat artışlarının teknolojik yayılma ve bilgi birikimi, beşeri sermayenin yeni teknolojiye uyumu ve inovasyon gibi diğer dışsallıklarla üretkenliği de artırarak sürdürülebilir bir büyüme performansını gerçekleştirmekteki rolüne vurgu yapmaktadır (Marin, 1992, s. 678). Bu nedenle dışa açılma ve ihracata yönelik büyüme hipotezi, Harrison (1996), Baldwin (2004) ve Makhlof (2016)'da da belirtildiği üzere kısmi bazı riskleri olmakla birlikte, literatürde ve politika yapıcılar arasında ekonomik büyümeyi sağlaması açısından gelişmekte olan ülkeler için temel argümanlardan birisi haline gelmiştir.

Japonya ve Almanya gibi gelişmiş ülke örneklerinin ikincinci dünya savaşından sonrada öncü olarak gösterilen başarılı performansları (Palley, 2011) bir yana bırakılırsa, sonraki dönemlerde ve özellikle de Uzak Doğu Asya ülkelerinin pek çoğunda ihracata dayalı büyüme hipotezinin başarılı sonuçlar verdiği görülmektedir. Myrdal'ın Asya'nın Dramı (1968) isimli eserinden Dünya Bankası'nın Asya Mucizesi (1993) isimli raporuna uzanan bir evrede bu etkileyici dönüşümün izlerini sürmek mümkündür. Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) başta olmak üzere pek çok uluslararası kurum da bu süreci ve politikaları desteklemeyi sürdürmekte olup, Gelişmekte Olan Ülke (GOÜ)'lere ekonomik büyüme - kalkınma süreçleri bağlamında yaygın bir şekilde önermektedirler (World Bank 1987; Nicoletti, 2008). Nitekim bu gelişmeler çerçevesinde söz konusu başarı örnekleri başlangıçta bu stratejiye uzak durmuş ülkeleri de (eski Doğu Bloku ülkelerinin birçoğu da dâhil olmak üzere) birbiri ardınca sürece dâhil olmaya sevk etmiştir. İhracata dayalı büyüme stratejisi Uzak Doğu Asya başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde ve Latin Amerika'da uygulanmış ve kısa dönemde imalat sanayiinin ihracat artışıyla yüksek bir ekonomik büyümeyi de sağlamıştır. Ancak, uzun dönemde Latin Amerika ülke örneklerinin pek çoğunda döviz üzerinden borç oranlarının artması ve sık aralıklarla yaşanan ekonomik ve siyasi krizler ekonomilerini daha kırılgan hale getirerek bu ülkelerde devamlılığın oluşmasına engel olabilmektedir (Napoles, 2001). Uzak Doğu Asya ülke örneklerinde ise göreceli ekonomik-siyasi istikrarın yanı sıra ücretler ve diğer maliyet unsurlarının göreceli düşüklüğü, ihracata dayalı büyüme hipotezinin başarıyla devamında çok önemli roller oynamıştır (Edwards, 1994, s. 9-10).

2011 yılından itibaren Yenilik temelli bir büyüme modeline dönüştürülmeye çalışılan ihracata dayalı büyüme politikalarının Malezya ekonomisi örneğindeki gelişmelerini yakından inceleme ve ampirik olarak analiz etmeyi amaçlayan çalışmanın geri kalan kısmı ise şu şekilde organize edilmiştir; ikinci bölümde sanayileşme, ihracat ve büyüme arasındaki ilişkiler Malezya ekonomisi çerçevesinde ele alınmış olup, üçüncü bölümde literatür taraması, dördüncü bölümde ise ekonometrik analiz, model ve bulgular değerlendirilerek sonuç kısmına geçilmiştir.

Malezya'da Sanayileşme, İhracat ve Büyüme Arasındaki İlişki

Gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda 1960'ların ortalarından itibaren iç ve dış faktörlerin birleşimiyle birlikte ithal ikameci sanayileşme stratejisinden ihracata yönelik büyüme stratejisine yönelme eğilimleri

başlamıştır. İhracata dayalı büyüme stratejisi iç talebin karşılanmasının yanı sıra dış talebi de karşılamak üzere mal ve hizmet üretimindeki artışın toplam üretimi artırması süreci olarak tanımlanabilir. İhracat artışının ekonomiye etkileri ise; rekabet gücü artışları, kaynak tahsisinde etkinliği artırma, teknoloji ithali ve yeni üretim sistemleriyle beşeri sermaye verimliliğini artırmak, atıl fonların reel ekonomiye aktarılması, ithalatı artırarak büyüme potansiyeline katkıda bulunması, döviz arzını artırarak büyüme ve kalkınmaya finansman sağlaması olarak ifade edilebilir. İhracatı geliştirmeye yönelik bu politikaların temel amacı, teknolojik yayılma, sermaye birikimi ve nihai hedef olarak da üretim artışı ile kaynak dağılımında etkinliği sağlamaktır.

Uzak Doğu Asya'nın başarılı ülke örnekleri arasında gösterilen Malezya, 1957 yılında İngiltere'den bağımsızlığını aldığı anda neredeyse tamamen bir tarım ve madencilik ülkesi özelliklerine sahiptir. Bölgedeki diğer pek çok ülke gibi fakir bir hammadde ekonomisi görüntüsü veren Malezya'da Kauçuk ve Kalay gibi birincil ürünlerin ihracatının toplam ihracattaki payı %85, GSYİH içerisinde sanayi ürünlerinin payı ise sadece %8 civarındadır. Bağımsızlığının ardından 1957-1969 arasında ithal ikame politikalar uygulayan Malezya, 1968 yılında çıkardığı yabancı yatırımları teşvik etme yasası ve serbest ticarete yönelik adımların ardından 1970 yılında uygulamaya koyduğu Yeni Ekonomik Program (NEP) ile birlikte fiilen İhracata Dayalı Büyüme Hipotezinin yol göstericiliğinde politikalar uygulamaya başlamıştır (bk. Alawi, 1996). 1970'lere gelindiğinde ise ihracata dayalı büyüme stratejisi sadece Malezya ekonomisi için değil bölgedeki pek çok gelişmekte olan ülkenin de temel politika tercihi haline gelmiştir. Malezya bu süreci benimserken öncelikle iç pazarın doygunluğa ulaşmasına çözüm olmak üzere uluslararası kurumların desteğiyle 1968 yılında yabancı yatırımları teşvik etme yasasını yürürlüğe koyarak geçişi başlatmıştır. Yatırım teşvik yasasıyla birlikte imalat sektörü büyümede öncü sektör olarak kabul edilir iken, imalat sektörünün gelişmesi için ise doğrudan yabancı yatırımlar kilit faktör olarak seçilmiştir.

1970 yılında uygulamaya koyduğu Yeni Ekonomik Program (NEP) ile birlikte fiilen İhracata Dayalı Büyüme Hipotezinin yol göstericiliğinde politikalar uygulamaya başlayan Malezya bu süreçte kısmi korumacı uygulamaları devam ettirerek iç pazar ve üreticilerini de korumayı hedeflemiştir. Malezya'nın bu süreçteki korumacı uygulamaları ise miktar ve kambiyo kısıtlamaları yerine ılımlı tarifeler olarak ön plana çıkmaktadır (Athukorala & Menon, 1996, s. 29-31). Malezya ekonomisinde 1970 ve sonrası dönemde gerek ekonomik büyüme gerekse de ihracat artışlarının güçlü bir şekilde artış göstermesi Tablo 1 ve 2 de görülmektedir. Malezya ekonomisinde 1997 Uzak Doğu Asya ekonomik krizi döneminde ise büyüme ve ihracat artış hızında yavaşlama olduğu tespit edilmiştir. 2008 krizi sonrasında da bir miktar yavaşlama görülse de Malezya ekonomisi ve ihracata yönelik büyüme modeli başarılı uygulamaları ile dikkatleri üzerinde toplamayı sürdürmüştür. Malezya ekonomisinde yaşanan büyümeye iktisat politikalarının yanı sıra siyasi ve sosyal politika alanlarında başarılı uygulamaları da önemli ölçüde katkı vermiştir. Malezya'da varlığını sürdüren üç büyük etnik grup arasındaki çatışmalara yönelik eğilimlerin azaltılması ve uyum programları sayesinde sağlanabilen siyasi ve sosyal istikrar büyümede önemli bir kriter haline gelmiştir (Yusof, 2008, s. 52-54).

Tablo 1 ve 2'den de görüleceği üzere 1970 sonrası yıllarda sürdürülen politikalar Malezya ekonomisinin bir ihracat merkezli ekonomiye dönüşmesini sağlamıştır. Malezya'nın başarısını etkileyen önemli bir faktör devletin sanayileşme sürecine dâhil olarak teknolojik yeterliliği artırma ve yaymada katkı sunması olmuştur. Devletin arz tarafında teknolojik yeteneğe sahip beşeri sermayeyi oluşturularak insan kaynakları yönetimiyle niteliksel gelişme sağlaması, satın alma politikalarında destek ve geliştirmeyi koordine etmesi ve Ar-ge merkezleri ve teknoloji parkları kurmasıdır. Talep tarafında ise teknolojik yeterliliğin artırılması için finansal ve mali desteklerle eğitim programları uygulanmasıdır. Malezya ekonomik yapısı itibarıyla imalat sektöründe büyük ölçüde dış ticarete konu mallar üretildiği için verimlilik artışı dış ticaretle daha güçlü hale gelmektedir (Yülek, 2018, s.125). Malezya'nın uyguladığı uzun dönemli planlama, yüksek sermaye harcaması, işgücünde teknolojik yeterlilik, ürün geliştirme ve ölçek ekonomilerinden faydalanma gibi politika dinamikleri Malezya'nın ticari girişimden öte bir sanayileşme girişimi olduğunu kanıtlamaktadır (Ali, 1993; Tik, 2009).

Brüt sermaye birikimi – yatırımların gelişim hızı da ekonomide büyüme performansında artış sağlayarak ortalama büyüme hızının üzerinde bir büyüme sağlanmasında çok önemli bir rol üstlenmiş ve Malezya ekonomisinin potansiyel çıktı ve ihracat miktarında sürekli artışları beslemiştir. İthal ikameci politika izlendiği yıllarda brüt sermaye oluşumunun ihracata dayalı büyüme stratejisi uygulandığı yıllara oranla çok düşük seyretmesi Malezya için bu durumu kanıtlayıcı niteliktedir. Malezya ekonomisinin, ihracata dayalı büyüme stratejisini politika olarak belirlemesi sonrasında yatırımlarda ve kilit önemdeki diğer bazı makroekonomik değişkenlerde yaşanan gelişmeler Tablo 1'de özetlenmektedir.

1990'ların son yıllarında Tayland Baht'ının yüksek oranlı değer kayıpları ile başlayıp bölgedeki diğer tüm ekonomileri de sarsan Uzak Doğu Asya krizi, Malezya ekonomisinde de üretim, yatırım ve ihracat parametreleri

açısından bir yavaşlama sürecine neden olmuştur. 2000’li yıllarla birlikte kısmen atlatılsa da mevcut süreç ihracata yönelik uygulamaların sürekliliğinin sorgulanmasına ve yeni adımlar atılması yönünde arayışlara neden olmuştur. Malezya Ulusal Ekonomik Danışma Konseyinin (NEAC) 30 Mart 2010’da ilan ettiği Yeni Ekonomik Modeli (NEM) ile mevcut modelin, Yenilik Temelli - İhracata Yönelik Büyüme Modeline (Innovation Led Growth) dönüştürülmesine ve sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesine yönelik adımların hayata geçirilmesine karar verilmiştir. 2011-2015 onuncu ve 2016-2020 on birinci ekonomik kalkınma planları ile hayata geçirilmeye çalışılan NEM, Malezya ekonomisinde bir yenilikçilik ekosistemi kurma ve sürekli geliştirmeye yönelik adımları ve bunları desteklemeye yönelik devlet desteklerinin organizasyonunu hedeflemektedir. Zeufack ve Lim (2013) ve Gopal (2019)’a göre bu yönde atılan adımlar önemli olmakla birlikte, Japonya, G. Kore ve Singapur gibi ülkelerle kıyaslandığında istenilir ölçüde hızlı değildir. Global Yenilikçilik Endeksi (GII) ve Global Rekabetçilik Endeksi (GCI) verileri ise uygulamada atılan adımların yavaş ama istikrarlı bir yukarı yönlü gelişme sürecine girildiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla, Malezya ekonomisinin ihracata yönelik büyüme modelinden yenilik temelli bir büyümeye geçiş programında ve ihracat artışlarının yanı sıra nitelik ve katma değer artışı anlamında önemli mesafeler aldığını söylemek mümkündür (bk. Bekhet & Wahilah, 2017; Rasiah & Yap, 2015).

Tablo 1. Malezya Ekonomisinde İhracat, İthalat, Gelir ve Yatırımlardaki Nominal Gelişmeler (1960-2019)

Yıllar	İhracat (Bin \$)	İthalat (Bin \$)	Kişi Başı Gelir (Bin \$)	Brüt Sermaye Yat. (Bin \$)
1965	1,333	1,199	310	566
1970	1,770	1,595	357	863
1975	4,255	4,207	764	2,253
1980	14,135	13,533	1,774	6,831
1985	17,185	15,592	2,000	7,891
1990	32,783	31,883	2,441	14,246
1995	83,462	86,952	4,329	38,710
2000	112,369	94,350	4,043	25,198
2005	162,048	130,552	5,587	32,146
2010	221,686	181,098	9,040	59,639
2015	209,286	186,602	9,799	74,564
2016	201,165	181,126	9,671	76,376
2017	224,669	202,822	10,117	79,577
2018	246,919	221,725	11,238	86,457
2019	237,847	210,711	12,486	81,524

Kaynak: Dünya Bankası (WB), Dünya Kalkınma Göstergeleri (WDI)

Tablo 2. Malezya Ekonomisinde İhracat ve Büyüme Gelişmeleri (1960 -2019: %)

	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2019-19
İhracat % Büyüme	5,9	8,2	9,2	12,6	4,5	2,9
GSYİH % Büyüme	6,5	8,1	5,8	7,2	4,7	5,3

Kaynak: Dünya Bankası (WB), Dünya Kalkınma Göstergeleri (WDI)

LİTERATÜR TARAMASI

Konu ile ilgili literatürü incelediğimizde ihracat ile ekonomik büyüme arasında güçlü bir ilişkinin bulunduğunu destekleyen çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Bunlardan Chow (1987)’e göre, ihracattaki artışlarla birlikte endüstriyel gelişimin de sağlanmakta ve ihracattaki büyüme sadece milli gelirde artışı sağlamakla kalmayıp, yapısal dönüşümler için de ilgili ekonomilere dinamizm kazandırmaktadır. Balassa (1978), ithal ikameci stratejiyle ihracata dayalı büyüme stratejisinin karşılaştırıldığında ihracata dayalı büyüme stratejisinin çok daha güçlü yanları bulunduğuna dikkat çekmektedir. Özellikle dış ticarettten kaynaklanan büyümenin yanı sıra ödemeler dengesindeki iyileşmeler neticesinde ekonomi yabancı sermaye açısından daha cazip bir piyasa haline gelerek sermaye girişleri de büyümeye katkı sağlamaktadır.

Rivera-Batiz ve Romer (1991), ülkelerin serbest ticaretle ihracatı teşvik etmediklerinde ekonomik etkinliğin ve dolayısıyla teknolojik ilerlemenin yavaşlayacağına, bunun ise yenilik yönelimli üretim yapısından faydalanma dürtüsünün de azalmasına neden olacağını, korumacı uygulamaların çok daha az olduğu ihracata dayalı büyüme

stratejisinin ise büyümede pozitif etkilerinin daha fazla olduğunu ifade etmektedirler. (Ghartey, 1993) ise uzmanlaşma dolayısıyla ihracat sektörlerinde genel beceri düzeyinin ve verimlilik artışlarına dikkat çekmektedir. Kwan ve Kwok (1995), Çin örneği üzerinden ihracata dayalı büyüme stratejisinde büyüme ve ihracat rakamlarını karşılaştırarak ihracatın ekonomik büyümeyi artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Yazarlara göre; ihracattaki 3 birimlik bir artış milli geliri 1,16 birim artırmıştır.

Dodaro (1991), ihracata dayalı büyüme stratejine getirilen eleştirileri az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından analiz ederek ihracata dayalı büyüme stratejisinin ülkenin gelişmişlik düzeyine göre değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Dodaro (1991)'e göre ihracata dayalı büyüme stratejisi orta ve üst orta gelişmekte olan ülkelerde ortanın altındaki az gelişmiş ülkelere görece daha etkindir. İlginç bir başka ilişki biçimi ise karşılıklı etkileşimdir; buna göre dış ticaretin artışı dolaylı etkileriyle ihracat ve büyümenin birbirlerini etkilemesine neden olmaktadır (Bilgin & Şahbaz, 2009, s. 181). İlgili literatürde ihracata dayalı büyüme stratejisiyle ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalara ilişkin kısmi bir literatür özeti dünya geneli için Tablo 3'te, Malezya özel çalışmaları için ise Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 3. İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi Üzerine Seçilmiş Ampirik Çalışmalar

Çalışma	Yöntem	Örneklem	Sonuç/Bulgu
Tyler (1981)	En küçük kareler yöntemi	1960-1977	Gelişmekte olan ülkelerde ihracatla büyüme arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunmaktadır.
Darrat (1987)	En küçük kareler yöntemi	1955-1982	Hong Kong, Kore, Singapur, Tayvan'da ihracata dayalı büyüme hipotezi destekleyen kanıtlara ulaşamamıştır.
Kwan ve Cotsomitis (1991)	Granger nedensellik testi	1952-1985	Çin'de ihracatla büyüme arasında iki yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır.
Bahmani-Oskooee ve Alse (1993)	Granger nedensellik testi	1973-1988	Asya ve Latin Amerika ülkelerinde ihracatla büyüme arasında iki yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır.
Jinjun (1995)	Zaman serisi analizi	1980-1994	Çin'de ihracatla büyüme arasında iki yönlü ilişki bulunmaktadır.
Amirkhalkhali ve Dar (1995)	En küçük kareler yöntemi	1961-1990	Gelişmekte olan ülkelerde ihracatla büyüme arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.
Jin ve Yu (1996)	Granger nedensellik testi ve VAR analizi	1959:1-1992:3	ABD'de ihracatla büyüme arasında önemli bir nedensellik bulunmamaktadır.
Bodman (1996)	Johansen eşbütünleşme analizi	1964-1991	Avustralya ve Kanada'da ihracatın üretim artışı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4. İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi Malezya Örneğinde Seçilmiş Ampirik Çalışmalar

Çalışma	Yöntem	Örneklem	Sonuç/Bulgu
Doraisami (1996)	Granger ve Engle Granger nedensellik testi	1963-1993	İhracatla büyüme arasında uzun dönemli çift yönlü nedensellik tespit edilmiştir.
Ghatak (1997)	Granger nedensellik ve eşbütünleşme testi	1955-1990	İhracattan kaynaklanan üretim artışı büyümeye katkı sağlamıştır.
Al-Yousif (1999)	Johansen eşbütünleşme analizi	1955-1996	Kısa dönemde ihracattan büyümeye nedensellik tespit edilmiştir.
Khalafalla (2001)	VAR analizi	1981-1996	Kısa dönemde ihracattan büyümeye nedensellik tespit edilmiştir.
Keong vd. (2003)	VAR analizi	1959-2000	Kısa ve uzun dönemde ihracattan büyümeye nedensellik tespit edilmiştir.
Ghin (2004)	Çok değişkenli eşbütünleşme testi ve VECM analizi	1970-2000	İhracatla büyüme arasında iki yönlü nedensellik tespit edilmiştir.
Choong vd. (2005)	ARDL sınır testi	1960-2001	İhracattan büyümeye kısa ve uzun dönemde nedenselliğin olduğu tespit edilmiştir.
Mahadevan (2007)	Toda Yamamoto nedensellik testi	1974-2003	İhracattan büyümeye nedensellik tespit edilmiştir.
Chandran (2009)	ARDL	1970-2003	Dışa açıklık uzun dönemde imalat sektöründe büyümeye neden olmuştur.

Tang (2013)	Granger Nedensellik ve Rolling TYDL Nedensellik Test	1975-2010	Granger nedensellik test sonucuna göre ihracattan büyümeye ve büyümeden ihracata doğru nedensellik tespit edilmiştir. Rolling TYDL Nedensellik Test sonucunda ise kısmi bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.
Haseeb vd. (2014)	ARDL	1971-2013	İhracatla ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.
Lim ve Linga (2015)	Granger Nedensellik	1970-2013	İhracatla büyüme arasında uzun dönemli çift yönlü nedensellik tespit edilmiştir.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3 ve tablo 4 de İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi hakkında temel analiz ve sonuçlarının yer aldığı özet bir literatür bilgisi yer almaktadır. Literatürde yer alan teorik ve ampirik çalışmalar incelendiğinde, ihracat ile ekonomik büyüme arasında genel olarak güçlü bir ilişkinin olduğu, nitekim Malezya örneğinde ise bu ilişkinin daha güçlü bir şekilde öne çıktığı gözlemlenmiştir.

VERİ SETİ YÖNTEM VE BULGULAR

Çalışmada, Malezya ekonomisinde 1960-2019 dönemi ele alınarak ihracat, ithalat ve GSYİH değişkenleri arasında bir nedensellik ilişkisinin varlığı kısaca, “İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi” nin geçerliliği incelenmiştir. Çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran yanı ele alınan örneklem dönemin daha uzun bir süreci kapsaması ve Malezya ekonomisinde yenilik temelli büyüme hipotezinin geçerliliğini dikkate almasıdır. GSYİH (GDP), ihracat (EX) ve ithalat (IM) verileri Dünya Bankası’ndan elde edilmiş ve serilerin logaritması alınarak değişen varyans problemini önlemek için doğrusal hale getirilmiştir. Tahminler Eviews 10 programında yapılmıştır. İhracatla üretim artışı arasında nedensellik yönü önem arz etmektedir. Nedensellik yönünün ihracattan üretim artışına doğru tek yönlü olması ihracat artışıyla büyümenin sağlanacağı sonucunu doğurmaktadır. İçsel büyüme teorisi de sürdürülebilir bir büyüme için ticaretin gerekliliğini vurgulamıştır. Nedensellik yönünün çift taraflı olması durumunda ise çıktı artışı ve ihracatın birbirini etkileyen değişkenler olduğu sonucuna varılır. Nedensellik yönünün çıktı artışından ihracata doğru tek yönlü olması ise ihracatı teşvik eden politikaları etkisiz hale getirecektir (Balcılar & Özdemir, 2013, s. 644). Bu nedenle çift yönlü nedenselliği analiz etmede güçlü bir yöntem olan vektör otoregresif (Vector Autoregression: VAR) metodu kullanılmaktadır.

İktisadi modellerde kullanılan değişkenler arasında dinamik olarak geri besleme (feedback) mevcut olmaktadır. Sistemde bulunan herhangi bir zaman serisinin zaman içerisinde izlediği trendin sistemde bulunan bir başka zaman serisinin zaman içerisinde izlediği trend ile ilişkisiz olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir. Bu türden bir simetrik etkileşim geçerli olduğunda zaman serileri içeren çok denklemler için VAR yöntemi kullanılmaktadır (Kazdağlı, 1996, s. 42). Bu çerçevede iki değişkenli basit bir sistemde VAR modeli aşağıdaki gibi kurulmaktadır;

y_t ve z_t gibi iki değişkenli bir zaman serisi modelinde, y_t serisinin zaman içerisinde gösterdiği hareketler z_t serisinin şimdiki ve geçmiş değerlerinden, benzer şekilde z_t serisinin zaman içerisinde gösterdiği hareketler y_t serisinin şimdiki ve geçmiş değerlerinden etkilendiği durumda iki değişken için model şu şekilde kurulacaktır;

$$y_t = b_{10} - b_{12}z_t + \gamma_{11}y_{t-1} + \gamma_{12}z_{t-1} + \varepsilon_{yt} \quad (1)$$

$$z_t = b_{20} - b_{21}y_t + \gamma_{21}y_{t-1} + \gamma_{22}z_{t-1} + \varepsilon_{zt} \quad (2)$$

Denklem (1) ve (2)’te yer alan y_t ve z_t parametrelerinin durağan olduğu ε_{yt} ve ε_{zt} ’nin ise sırasıyla σ_y ve σ_z standart sapmaları ile birlikte beyaz gürültü (white noise) olduğu $\{\varepsilon_{yt}\}$ ve $\{\varepsilon_{zt}\}$ ’nin ilişkisiz beyaz gürültü hata terimleri oldukları varsayılmaktadır. Bu çerçevede modelde yer alan değişkenlerin her biri hem kendilerinin hem de modeldeki diğer değişkenlerin geçmiş değerlerinin bir fonksiyonu olmaktadır. Granger nedensellik analizi değişkenler arasındaki ilişkinin, nedenselliğinin yönünü istatistiksel açıdan belirlemek için kullanılmaktadır. Granger nedensellik analizi uygulamadan önce gecikme uzunluğunun belirlenmesi gerekmektedir. Uygun gecikme uzunluğunu ise VAR analizi ile tespit ederiz. VAR modeline yönelik uygun gecikme sayısını belirlerken, Akaike Bilgi Kriteri (AIC), Likelihood Ratio (LR), Final Tahmin Error kriteri (FPE), Schwartz Kriteri (SC) ve Hannan-Quinn Kriteri (HQ) bilgi kriterleri kullanılır ve en düşük kriteri veren gecikme uzunluğu dikkate alınmaktadır. Değişkenlerin entegrasyon derecesini ve optimum gecikme sayısını tespit ettikten sonra, Granger nedensellik test aşamasına geçilmektedir. Kuracağımız VAR modelden edilen uygun gecikme uzunluğu yardımı ile Granger nedensellik test sonuçlarına ulaşabiliriz.

Brim Kök Testi, Johansen Eşbütünlüme Testi ve Granger Nedensellik Testleri

Çalışmada nedensellik ilişkisini araştırmadan önce serilerin durağanlık testlerinin yapılması gerekmektedir. Bu testin yapılmasının nedeni nedensellik analizinin gerçekleştirilme yönteminin serilerin durağanlığının sağlanıp sağlanmadığına göre değişkenlik göstermesidir. Serilerin durağan olup olmadıklarının tespit edilmesi için genişletilmiş Dickey Fuller (Augmented Dickey Fuller-ADF) (Dickey/Fuller,1981) birim kök testinin yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada serilerin durağanlık sınaması için Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri kullanılmıştır. Değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunabilmesi için serilerin durağan hale getirilmesi gerekmektedir. ADF testi aşağıda yer alan üç denklemle yapılabilmektedir;

$$\Delta Y_t = (\alpha - 1)y_{t-1} + u_t \quad (3)$$

$$\Delta Y_t = \beta_0 + (\alpha - 1)y_{t-1} + u_t \quad (4)$$

$$\Delta Y_t = \beta_0 + \beta_1 t + (\alpha - 1)y_{t-1} + u_t \quad (\alpha - 1)\gamma \quad (5)$$

Denklem 3, sabitsiz ve trendsiz modeli, denklem 4, sabitli modeli, Denklem 5 ise sabitli ve trendli modeli tanımlamaktadır (MacKinnon, 1996, s. 2). Yapılan ADF testi sonucunda ADF test istatistikleri McKinnon kritik değerleri ile karşılaştırıldığında, test istatistiği mutlak değer olarak kritik değerden küçük ise serinin durağan olmadığını ve birim kök içerdiğini göstermekte ($H_0 : \gamma = 0$), buna karşın test istatistiği mutlak değer olarak kritik değerden büyükse serinin durağan olup birim kök içermediğini ($H_1 : \gamma \neq 0$) göstermektedir. Diğer taraftan Phillips-Perron (PP) birim kök testi ise durağanlık sınamalarında yaygın olarak kullanılan ve yapısal kırılmaları dikkate almayan test olmaktadır.

Yapılan ADF testi sonucunda ADF test istatistikleri McKinnon kritik değerleri ile karşılaştırıldığında, test istatistiği mutlak değer olarak kritik değerden küçükse serinin durağan olmadığını ve birim kök içerdiğini göstermekte ($H_0 : \gamma = 0$), buna karşın test istatistiği mutlak değer olarak kritik değerden büyükse serinin durağan olup birim kök içermediğini ($H_1 : \gamma \neq 0$) göstermektedir. Phillips-Perron (PP) testi için denklem aşağıdaki gibi olmaktadır;

$$\Delta Y_t = \beta_0 + (\theta)y_{t-1} + \beta_1 \left(t \frac{T}{2} \right) + u_t$$

PP testi için kurulacak hipotezlerin yorumlanması ADF testi ile aynı olmaktadır.

Tablo 5. İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi Malezya Örneğinde Seçilmiş Ampirik Çalışmalar

Değişkenler	ADF Testi		Phillips-Perron Testi	
	Sabit Terimli Model	Sabit Terimli ve Trendli Model	Sabit Terimli Model	Sabit Terimli ve Trendli Model
GDP (GSYH)	-2.609 (0.8901)	-2.726 (0.8899)	2.760 (0.8861)	1.694 (0.9874)
EX (İHRACAT)	-2.501 (0.2391)	-2.785 (0.9606)	-2.509 (0.7514)	-2.754 (0.1633)
IM (İTHALAT)	-2.176 (0.7839)	-2.874 (0.6849)	-2.141 (9376)	-5.152 (0.8569)
ΔGDP	-3.710 (0.0000)*	-3.847 (0.0000)*	-5.574 (0.0000)*	-6.482 (0.0000)*
ΔEX	3.922 (0.0000)*	3.305 (0.0000)*	-5.516 (0.0000)*	-4.124 (0.0000)*
ΔIM	-3.381 (0.0000)*	-3.161 (0.0000)*	-6.257 (0.0000)*	-6.089 (0.0000)*
Kritik değer %1	-3.454812	-3.992933	-3.454812	-3.992933
Kritik değer %5	-2.872203	-3.426809	-2.872203	-3.426809
Kritik değer %10	-2.572525	-3.136666	-2.572525	-3.136666

Not: * durağanlığı, Δ: birinci derece farkları, ( ) prob. değerlerini ifade etmektedir. ADF ve PP birim kök testleri için kritik değerler MacKinnon (1996) tarafından elde edilmiştir.

Tablo 5'teki sonuçlar incelendiğinde GSYİH, ihracat ve ithalat verilerinin düzey değerinde I(0) durağan olmadığı, birinci farkı alındığında serilerin durağan hale geldiği yani I(1) olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlerin durağanlığı I(1) de sağlandığı için, sahte nedensellik ikizliğini bertaraf etmek amacıyla Johansen Eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Bu testi uygulamadan önce ilk aşamada gecikme uzunluğunun belirlenmesi gerekmektedir. Tablo 6 incelendiğinde ise uygun gecikme uzunluğunun 2 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-1148.321	NA	1.82e+10*	37.90593	39.80917	38.65183
1	-1124.463	43.02424	1.89e+10	37.85123	38.88937	38.25809
2	-1101.131	38.24890*	2.04e+10	37.81382*	37.98684*	37.88163*

* Uygun gecikme uzunluğunu göstermektedir. FPE: Final prediction error, AIC: Akaike information criterion, SC: Schwarz information criterion, HQ: Hannan-Quinn information criterion'ı göstermektedir.

Durağan olmaya serilerde uzun dönemli hareketlerin birlikte olup olmadığını eşbütünleşme analizi ile test ederiz. Nitekim bu çalışmada da Johansen ve Juselius (1990) eş bütünleşme yöntemi uygulanmıştır. Eş bütünleşme testi sonuçları ise aşağıda Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Johansen Eşbütünleşme Test Sonuçları

İz Testi			
Eşbütünleşme Sayısı	İz İstatistiği	Kritik Değer (%5)	Prob.
r=0*	37.930	35.123	0.002
r≤1	12.054	22.169	0.978
r≤2	5.163	8.178	0.651
Maksimum Özdeğer Testi			
Hipotez	Max-Özdeğer İstatistiği	Kritik Değer (%5)	Prob.
r=0*	25.487	20.299	0.012
r≤1	6.559	17.298	0.869
r≤2	6.215	9.963	0.175

* %5 düzeyinde boş hipotezin reddedildiğini, yani eşbütünleşme ilişkisinin olduğunu göstermektedir.

Tablo 7 incelendiğinde hem iz testi hem de maksimum öz değer testi sonuçlarına göre, bir eş bütünleşme ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Değişkenler arasında tek bir koentegrasyon vektörünün bulunması uzun dönemli bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Koentegrasyon testi sonucuna göre büyüme, ihracat ve ithalat arasında uzun vadeli bir ilişki mevcuttur.

Granger Nedensellik Analizi

İki değişken arasında zamana bağlı olarak gecikmeli ilişkinin varlığı söz konusu ise, ilişkinin nedenselliğinin yönünü istatistiksel açıdan belirlemede kullanılan testlerden biri de Granger nedensellik testidir. Nitekim iktisadi değişkenler arasındaki ilişkinin yönü iktisat teorisi tarafından belirlenemediği bir durumda sıklıkla kullanılan ve değişkenler arasındaki ilişkinin yönü Granger (1969) testi ile belirlenebilmektedir. Bu testte değişkenler bağımlı-bağımsız olarak ayrılmamaktadır. Granger nedensellik testinde değişkenler arasındaki etkileşim eşanlı olarak analiz edilebilmektedir.

Granger nedensellik testi, VAR modelinin analizi için bu çalışmada kullanılacak modeller aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

$$\Delta GDP_t = \gamma_0 + \sum_{i=1}^m \gamma_i \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^m \theta_i \Delta EX_{t-i} + \sum_{i=1}^m \alpha_i \Delta IM_{t-i} + \vartheta_t \quad (6)$$

$$\Delta EX_t = \varphi_0 + \sum_{i=1}^m \varphi_i \Delta EX_{t-i} + \sum_{i=1}^m \delta_i \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^m \rho_i \Delta IM_{t-i} + \varepsilon_i \quad (7)$$

$$\Delta IM_t = \omega_0 + \sum_{i=1}^m \omega_i \Delta IM_{t-i} + \sum_{i=1}^m \mu_i \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^m \sigma_i \Delta EX_{t-i} + \varepsilon_i \quad (8)$$

Bu denklemlere bağlı kalarak GSYİH, ihracat ve ithalat değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisi sonuçları Tablo 8 de gösterilmiştir.

Tablo 8. Granger Nedensellik Test Sonuçları

Boş Hipotezler		F-istatistiği	Olasılık Değeri(p)
Δ GDP	→ Δ EX Granger Nedeni Değildir	21,256	0,0045
Δ EX	→ Δ GDP Granger Nedeni Değildir	16,854	0,0006
Δ GDP	→ Δ IM Granger Nedeni Değildir	13,548	0,1524
Δ IM	→ Δ GDP Granger Nedeni Değildir	12,631	0,4528
Δ X	→ Δ IM Granger Nedeni Değildir	3,5116	0,4796
Δ IM	→ Δ X Granger Nedeni Değildir	3,6965	0,4965

H_0 : Granger nedeni değildir; H_1 : Granger nedenidir.

Granger nedensellik testi, bağımsız değişkenin bağımlı değişken ile bir nedensellik ilişkisi içinde olup olmadığını ve böyle bir ilişki mevcut ise değişkenlerin birbiri arasındaki ilişkilerin yönünü tespit etmemizi sağlamaktadır. Nitekim literatür de ihracata dayalı büyüme hipotezini tespit edebilmek için kullanılan en yaygın yöntemlerden birisinin Granger nedensellik testi olduğu gözlemlenmektedir. Elde ettiğimiz Granger nedensellik test sonucu Malezya ekonomisinde ihracat ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir. Yani %5 anlamlılık düzeyinde ekonomik büyüme (Δ GDP) bağımlı değişken olarak ihracat için boş hipotez olan H_0 red edilmektedir. Aynı zamanda %5 anlamlılık düzeyinde ihracat (Δ EX) bağımlı değişken iken ekonomik büyüme için H_0 hipotezini red ederiz. Analiz sonuca göre ekonomik büyüme ihracatın nedeni iken, ihracatta ekonomik büyümenin nedeni olarak tespit edilmiştir. Nitekim, Granger nedensellik test sonucuna göre, %5 anlamlılık düzeyinde ekonomik büyümeden ithalata, ithalattan ise ekonomik büyümeye doğru bir nedensellik ilişkisi olmadığını gösteren H_0 hipotezi kabul edilir. Yani nedenselliğin yönü GSYİH'dan ihracata doğru çift yönlü olarak tespit edilirken, ilgili dönemde Malezya da ithalat ve ekonomik büyüme arasında ve ithalat ve ihracat arasında da bir nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir. İhracat ve üretim arasındaki nedensellik yönü ve işareti, ihracata yönelik ticaret politikalarının başarısını büyük ölçüde belirlemektedir. Bu başarıyı ise tek ve çift yönlü nedenselliklerle belirlememiz mümkündür (Balcılar & Özdemir, 2013, s. 644).

SONUÇ

Malezya ekonomisi bağımsızlık sonrası dönemde öncelikle ithal ikameci politikaları model alan korumacı bir yapı sergilemiştir. 1960'lı yılların sonları ve asıl olarak ise 1970'li yıllarla birlikte aşamalı bir süreçte, dışa açık ihracata yönelik büyüme ve sanayileşme modeli yönünde ilerlemeyi tercih eden politikalara geçiş yapmıştır. 1970'li yıllarda NEP olarak başlattığı dönüşüm programını 2010 yılından itibaren Yenilik Temelli İhracata Yönelik Model olarak ifade edilen NEM olarak revize etmiştir. NEM uygulamaları Malezya ekonomisinin yenilik üretme kapasitesini artırmaya ve desteklemeye yönelik ilave politikalarla zayıflama işaretleri veren ihracata yönelik büyüme sürecini yeniden hızlandırma ve bir üst uygulamaya dönüştürmeyi hedeflemektedir. Çalışmada 1960-2019 dönemi Malezya verilerini kullanarak, ihracata dayalı büyüme stratejisinin politika etkinliği nedensellik analizi ile test edilmiştir. Analiz sonucunda, Malezya ekonomisinde uzun dönemde ihracattan büyümeye ve büyümeden ihracata çift yönlü nedensellik olması büyümenin döngüsü haline gelmiştir. Bu nedenle Malezya'da ihracata dayalı büyüme hipotezi konjonktürel dalgalanmalardan daha az etkilenmekte olduğunu ifade edebiliriz. Dolayısıyla, çalışmamızın Malezya ekonomisinde, ihracata yönelik büyümenin devamlılığına ilişkin destekleyici yönde güçlü bulgulara işaret etmekte olduğu görülmüştür. Granger nedensellik testi sonucunda elde edilen temel bulgular; Malezya ekonomisinde nedenselliğin yönünün GSYİH'dan ihracata doğru çift yönlü pozitif, GSYİH'dan ithalata doğru ise tek yönlü ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, Malezya ekonomisi ihracata dayalı büyümeyi sürdürmektedir. Sonuçlarımız, ihracatı destekleyen politika ve stratejilerin çıktı büyümesini teşvik etmek suretiyle, Malezya ekonomisi özelinde ihracata dayalı büyüme hipotezinin uygulamaya geçirilen yenilik temelli yeni politikalarla (NEM) sürdürülmesine ve mevcut politikaların geliştirilerek sürdürülmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

KAYNAKLAR

- Alavi, R. (2006). Industrialization in Malaysia: Import substitution and infant industry performance. *Studies in the Growth Economies of Asia*. Routledge November 7. ISBN 9780415144766.
- Ali, A. (1993). Malaysia's industrialization: The Quest For Technology. *The Quest for Technology*. Singapore: Oxford University Press.
- Al-Yousif, YK (1999). On the role exports in the economic growth of Malaysia: A multivariate analysis. *International Economic Journal*, 13(3), 67-75. 10.1080/10168739900000006.
- Amirkhalkhali, S. & Dar, AA (1995). A varying-coefficients model of export expansion, factor accumulation and economic growth: Evidence from cross-country, time series data. *Economic Modelling*, 12(4), 435-441. [https://doi.org/10.1016/0264-9993\(95\)00030-5](https://doi.org/10.1016/0264-9993(95)00030-5).
- Amsden, AH & Van Der Hoeven, R. (1996). Manufacturing output, employment and real wages in the 1980s: Labour's loss until the century's end. *The Journal of Development Studies*, 32(4), 506-530. <https://doi.org/10.1080/00220389608422426>.
- Athukorala, P. & Menon, J. (1996). Foreign investment and industrialization in Malaysia: Exports, employment and spillovers. *Asian Economic Journal*, 10(1), 29-44. <https://www.jstor.org/stable/43199404>.
- Awokuse, TO (2003). Is the export-led growth hypothesis valid for Canada?. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique*, 36(1), 126-136. DOI:10.1111/1540-5982.00006.
- Baer, W. (1972). Import substitution and industrialization in Latin America: experiences and interpretations. *Latin American Research Review*, 7(1), 95-122.
- Bahmani-Oskooee, M. (1993). Export growth and economic growth: An application of cointegration and error-correction modeling. *The Journal of Developing Areas*, 27(4), 535-542. <https://www.jstor.org/stable/4192260>.
- Balassa, B. (1978). Exports and economic growth: further evidence. *Journal of development Economics*, 5(2), 181-189. [https://doi.org/10.1016/0304-3878\(78\)90006-8](https://doi.org/10.1016/0304-3878(78)90006-8).
- Balcılar, M. & Özdemir, ZA (2013). Asymmetric and Time-Varying Causality Between Inflation and Inflation Uncertainty in G-7 Countries. *Scottish Journal of Political Economy*, Volume 60, Issue 1, pages 1–42. <https://doi.org/10.1111/sjpe.12000>.
- Balcılar, M. & Özdemir, ZA (2013). The export-output growth nexus in Japan: A bootstrap Rolling window approach. *Empirical Economics*, Vol. 44 No. 2, pp. 639-660. DOI 10.1007/s00181-012-0562-8.
- Baldwin, RE (2004). Openness And Growth: What's The Empirical Relationship?. In Challenges To Globalization: Analyzing The Economics (Pp. 499-526). *University Of Chicago Press*. <https://doi.org/10.7208/9780226036557-017>.
- Bekhet, H. Ali & Wahilah AL Nurul (2017). Highlighting innovation policies and sustainable growth in Malaysia. *International Journal of Innovation, Management and Technology*, Vol. 8, No. 3, June.
- Birdsall, Nancy M., Campos, Jose Edgardo L., Kim, Chang-Shik, Corden, W. Max, MacDonald, Lawrence [editor]; Pack, Howard; Page, John; Sabor, Richard; Stiglitz, Joseph E. (1993). The East Asian miracle : economic growth and public policy: A World Bank policy research report. *Oxford University Press*.
- Bodman, PM (1996). On export-led growth in Australia and Canada: Cointegration, causality and structural stability. *Australian Economic Papers*, 35(67), 282-299.

- Chandran, VGR (2009). Trade openness and manufacturing growth in Malaysia. *Journal of Policy Modeling*, 31(5), 637-647.
- Choong, CK, Yusop, Z. & Liew, VKS (2005). Export-led growth hypothesis in Malaysia: An investigation using bounds test. *Sunway academic journal*, 2, 13-22.
- Chow, PC (1987). Causality between export growth and industrial development: Empirical evidence from the NICs. *Journal of development Economics*, 26(1), 55-63. [https://doi.org/10.1016/0304-3878\(87\)90051-4](https://doi.org/10.1016/0304-3878(87)90051-4).
- Darrat, AF (1987). Are exports an engine of growth? Another look at the evidence. *Applied Economics*, 19(2), 277-283. <https://doi.org/10.1080/00036848700000102>.
- Dhawan, U. & Biswal, B. (1999). Re-examining export-led growth hypothesis: a multivariate cointegration analysis for India. *Applied Economics*, 31(4), 525-530.
- Dodaro, S. (1991). Comparative advantage, trade and growth: export-led growth revisited. *World Development*, 19(9), 1153-1165.
- Doraisami, A. (1996). Export growth and economic growth: a reexamination of some time-series evidence of the Malaysian experience. *The Journal of Developing Areas*, 223-230. <https://www.jstor.org/stable/4192541>.
- Dünya Bankası: (Çevrimiçi) <https://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators#> Erişim Tarihi: 12.01.2021
- Edwards, S. (1994). Trade and industrial policy reform in Latin America. *National Bureau of Economic Research*, (No. w4772). DOI 10.3386/w4772.
- Feder, G. (1983). On exports and economic growth. *Journal of development economics*, 12(1-2), 59-73. [https://doi.org/10.1016/0304-3878\(83\)90031-7](https://doi.org/10.1016/0304-3878(83)90031-7).
- Ghatak, S., Milner, C. & Utkulu, U. (1997). Exports, export composition and growth: cointegration and causality evidence for Malaysia. *Applied Economics*, 29(2), 213-223. <https://doi.org/10.1080/000368497327272>.
- Ghin, YL (2004). A reexamination of the role of exports in Malaysia's economic growth: after Asian financial crisis, 1970-2000. *International Journal of Management Studies (IJMS)*, 11, 79-104.
- Global Innovation Index (2020). Who Will Finance Innovation?. Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization, 2020.
- Gopal, G. (2019). Comparative analysis-Innovation initiatives in Malaysia. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 9(12), December, 663-670.
- Granger, CWJ (1969). Investigating causal relations by econometric models and crossspectral methods. *Econometrica*, 37 (3), 424-438.
- Harrison, A. (1996). Openness and growth: A time-series, cross-country analysis for developing countries. *Journal of development Economics*, 48(2), 419-447.
- Haseeb, M., Hartani, NH, Bakar, A., Azam, M., & Hassan, S. (2014). Exports, foreign direct investment and economic growth: Empirical evidence from Malaysia (1971-2013). *American Journal of Applied Sciences*, 11(6), 1010-1015.

- Henriques, I. & Sadorsky, P. (1996). Export-led growth or growth-driven exports? The Canadian case. *Canadian journal of Economics*, 540-555.
- Hoselitz, B. (2008). The Entrepreneurial Element in Economic Development. ed. Richard J. Ward, The Challenge of Development. *Aldine Publishing Company*: Chicago, 122-132.
- Jin, JC & Yu, ES (1996). Export-led growth and the US economy: Another look. *Applied Economics Letters*, 3(5), 341-344.
- Jinjun, X. (1995). The export-led growth model and its application in China. *Hitotsubashi Journal of Economics*, 189-206.
- Kaldor, N. (1966). *Causes of the slow rate of economic growth in the United Kingdom: An inaugural lecture*. Cambridge University Press.
- Kazdağlı, H. (1996). T.C Merkez Bankasının kuruluş tarihçesi ve 1934-1938 dönemindeki para politikasının VAR yöntemi ile analizi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 23-53.
- Keong, CC, Yusop, Z., & Liew, VKS (2003). Export-led growth hypothesis in Malaysia: an application of two-stage least square technique. *International finance*, 3.
- Khalafalla, KY & Webb, AJ (2001). Export-led growth and structural change: evidence from Malaysia. *Applied Economics*, 33(13), 1703-1715.
- Kravis, IB (1970). Trade as a Handmaiden of Growth: Similarities between the Nineteenth and the Twentieth Centuries. *Economic Journal*, 80, 850-72.
- Krueger, AO (1978). Foreign Trade Regimes and Economic Development: Liberalization Attempts and Consequences. *Cambridge, MA: Ballinger*.
- Krueger, AO (1990). Asian trade and growth lessons. *The American Economic Review*, 80(2), 108.
- Krueger, AO (1974). The Political Economy of Rent-seeking Society. *American Economic Review*, 64, 291-303.
- Krugman, PR (1979). Increasing Returns, Monopolistic Competition, And International Trade. *Journal Of International Economics*, 9, North-Holland Publishing Company.
- Krugman, PR (1980). Scale Economies, Product Differentiation, And The Pattern Of Trade. *The American Economic Review*, 70(5).
- Kwan, AC & Cotsomitis, JA (1991). Economic growth and the expanding export sector: China 1952-1985. *International Economic Journal*, 5(1), 105-116.
- Kwan, AC & Kwok, B. (1995). Exogeneity and the export-led growth hypothesis: the case of China. *Southern Economic Journal*, 1158-1166. <https://doi.org/10.2307/1060747>.
- Landsberg, M. (1979). Export-led industrialization in the Third World: manufacturing imperialism. *Review of Radical Political Economics*, 11(4), 50-63. <https://doi.org/10.1177/048661347901100405>.
- Love, J. & Chandra, R. (2005). Testing export-led growth in Bangladesh in a multivariate VAR framework. *Journal of Asian Economics*, 15(6), 1155-1168.

- MacKinnon, JG (1996). Numerical Distribution Functions For Unit Root And Cointegration Tests. *Journal of applied econometrics*, 11(6), 601-618.
- Mahadevan, R. (2007). New evidence on the export-led growth nexus: a case study of Malaysia. *World Economy*, 30(7), 1069-1083.
- Makhlouf Hany, H. (2016). The Rewards and Challenges of Export-Led Strategies. *Journal of Economics and Political Economy*. 3(3,), 440-445.
- Marin, D. (1992). Is the export-led growth hypothesis valid for industrialized countries?. *Review of Economics & Statistics*, (4), 678-688. <https://www.jstor.org/stable/2109382>.
- Myrdal, G. (1968). Asian Drama: An Inquiry into the Poverty of Nations. *Volumes I, II and III*. London: Penguin Books, Allen Lane.
- Narayan, PK, Narayan, S., Chand Prasad, B. & Prasad, A. (2007). Export-led growth hypothesis: evidence from Papua New Guinea and Fiji. *Journal of Economic Studies*, 34(4), 341-351.
- Nicoletti, NP (2008). Innovation-Led Growth- A New Approach to Development: China's Development Shift Away from Export-Led Growth, and Toward the Innovation-Led Model. *International Studies Masters*. Paper 20.
- Palley, TI (2011). The Rise and Fall of Export-Led Growth. Levy Economics Institute of Bard College Working Paper No. 675, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1889167> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1889167>
- Prebisch, R. (1950). The Economic Development of Latin American and Its Principal Problems. Lake Success, NY: United Nations, Department of Economic Affairs, *Reprinted in Economic Bulletin for Latin America*, 7 (1962), ss.1-22.
- Rasiah, R. & Yap, XS (2015). Innovation performance of the Malaysian economy. *The Global Innovation Index 2015*, 139.
- Rivera-Batiz, LA & Romer, PM (1991). International trade with endogenous technological change. *National Bureau of Economic Research*, No. w3594.
- Romer, PM (1986). Increasing returns and long-run growth. *Journal of political economy*, 94(5), 1002-1037.
- Shan, J. & Sun, F. (1998). On the export-led growth hypothesis: the econometric evidence from China. *Applied Economics*, 30(8), 1055-1065.
- Shirazi, NS & Manap, TAA (2005). Export-led growth hypothesis: Further econometric evidence from South Asia. *The Developing Economies*, 43(4), 472-488.
- Tang, CF (2013). A revisit of the export-led growth hypothesis in Malaysia using the leveraged bootstrap simulation and rolling causality techniques. *Journal of Applied Statistics*, 40(11), 2332-2340.
- Tik, J. (2009). Saving the Golden Goose: Why the Export- Driven Growth Model Still Works For Malaysia. *Stanford Journal of International Relations*, 24-34. doi.org/10.5430/rwe.v10n5p9.
- Tyler, WG (1981). Growth and export expansion in developing countries: Some empirical evidence. *Journal of development Economics*, 9(1), 121-130.

Woo, WT (2011). Understanding the middle-income trap in economic development: The case of Malaysia. *World Economy Lecture delivered at the University of Nottingham, Globalization and Economic Policy*, 17-34.

World Bank (1987). *World development report*. D.C.

Yapraklı, S. (2007). İhracat ile ekonomik büyüme arasındaki nedensellik: Türkiye üzerine ekonometrik bir analiz. *Middle East Technical University Studies in Development*, 34(1).

Yülek, MA (2018). The Industrialization Process: A Streamlined Version. In *How Nations Succeed: Manufacturing, Trade, Industrial Policy, and Economic Development*. Palgrave Macmillan, Singapore, ISBN: 978-981-13-0568-9, pp. 171-18.

Zeufack, A. & Lim, KY (2013). Can Malaysia Achieve Innovation-Led Growth. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2630131> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2630131>.

Yazar Katkı Oranı

Yazar 1'in makaleye katkısı %34, Yazar 2'nin makaleye katkısı %33 ve Yazar 3'ün makaleye katkısı %33'tür.